

VÁROSUNK

GYOMAENDRŐD

A keresztény nemzeti gondolat hírnöke

III. évfolyam 1. szám

1996. január

Tempora mutantur et nos mutabimur in illis
- „változnak az idők, és mi is változunk az idővel.”

Mathias Borbonius 1612.

Isten hozott, Új Esztendő!

Mikor e sorokat írom, az év végi számadás napjait éljük. Búcsúzunk az esztendőtől, annak minden örömetől és bűjától. Az idő gyorsan elmúlik. Van, aki vidáman búcsúzik, s van, aki szomorúan. Hangulatunktól függetlenül az új esztendő beköszöntött, kérlelhetetlenül bekopogtatott. Örülünk.

Bízom benne, hogy a legszebb emberi érzések egyike, a reménykedés azért eltölt bennünket.

A reménykedés és a szeretet, melyek a szívünkben édes testvérek.

Mindannyian várjuk, sőt elvárjuk, - így az év elején - hogy ez az esztendő más legyen, mint az előző volt. Tele vagyunk világmegváltó tervekkel, fogadkozunk, elhatározunk, újrakezdünk, sőt másképpen kezdünk - egyszóval szeretnénk, ha az új esztendőben megváltoznánk.

Legyünk őszinték: azután, ahogy telnek a napok, hetek, hónapok, hogy gyengék voltunk, megint nem sikerült... legyintünk, és hallgatólagosan tudomásul vesszük ezt. Nem mi voltunk a hibásak, a körülmények, a barátok, a munkahelyek, a világ...

Milyen szép lenne, ha egyszer - talán most, ebben az évben mégsem minden így történne! Csak rajtunk múlik. Valóban csak rajtunk múlik? Igen. Az előbb azt írtam: remény és szeretet. Legyünk hát reménykedők. 1996, ez a mi esztendőnk lesz! Most, igen most, picivel többet figyeljünk egymásra!

1996. Ez az év rólung szól! Egész évben szívünkben és lelkünkben ünnepeljünk! A millicentenárium éve ez.

A hétköznapokban ugyanúgy fogunk dolgozni, nevetni és sírni, küszködni. És mégsem. Reménykedem, minden nehézségünk ellenére többet törődünk majd egymással is.

Emlékezni fogunk az elmúlt keserves és mégis dicső évszázadokra, arra, hogy miként éltek elődeink és hova jutottunk. Mondjuk ki gondolatban sokszor e gyönyörű szót: **Hazám. Te a minénk vagy, s mi a Tiéd. Apáink érted haltak, szívünk érted dobog.** Egy maroknyi kis nemzet üzeni a világnak, hogy él, élni akar, hogy nem adja fel, mert reménykedik, mert hisz és bízik a jövőben.

Bízzunk önmagunkban, és higgyünk a szeretetben, mely összeköthet és a bajban orvosság lehet!

A szeretet mindent legyőz. Szeressük hát ebben az évben jobban egymást! Szeressük a házat, ahol élünk, az utcát, ahol járunk! Mosolyogjunk egymásra! Nyíljanak a virágok és zöldelljen a fű! Szeressük városunkat, szeressük Hazánkat, hiszen mi magyarok vagyunk! Immár 1100 éve élünk itt. Sokat szenvedtünk, sokat könnyeztünk.

Legyen hát ez az öröm éve, a várakozásé, a megértésé, a megbékélésé! Örüljünk hát együtt!

Isten hozott, Új Esztendő! Isten hozott, 1996, te csodás évforduló!

Isten éltesen, drága Magyarország! Boldog Új Esztendőt!

Dr. Frankó Károly
polgármester

Már decemberi számunkban beszámoltunk olvasóinknak a KDNP Országos Választmánya eseményeiről és határozatáról, melyet, mint tudjuk, nagy várakozás előzött meg úgy a párton belül, mint párton kívül, úgy a különböző médiákban, mint más pártok, szerveztek nyilatkozataiban.

Nem árt erről még egyszer néhány szót ejteni.

Voltak olyan vélemények, s talán óhajok is, hogy a párt kettészakad, sőt olyan hangokat is lehetett hallani, hogy puccs készül a jelenlegi vezetés ellen. Sajnos ilyen hangok a párton belül is lábra keltek (Lásd Hasznos Miklós nyilatkozatát), amelyeknek inkább befolyásoló, mint valós alapjuk lett volna, illetve volt. A KDNP tagjai jól tudták, hogy egy ilyen megnyilvánulás a párt széteséséhez vezetett volna.

A választmány elé csupán két javaslat került, mely lényegében árnyalati eltérést mutatott. Egyet az Elnökség, egyet a Frakció terjesztett elő. A betervezett javaslatoknak az volt a lényege, hogy a KDNP tagsága nem tartja időszerűnek a szoros szövetséget sem a Polgári, sem az ún. nemzeti szövetséggel, hanem a teljes ellenzéki összefogást szorgalmazza, éppen ezért híd akar lenni a két tábor között. Ezt szavazta meg a küldöttgyűlés.

Mégis, a sajtó úgy találta, hogy a KDNP elutasította a Polgári Szövetséget. És ez az, amiről, - mint bevezetőmben szoltam, - beszélnünk kell! Téves, rosszindulatú, és elferdítő magyarázata ez az egyes médiáknak. Hiszen az „elutasítás” egyformán érvényes az ún. nemzeti szövetségre is. A jövő mit hoz, még nem tudjuk, de amikor az idő elérkezik, dönteni fogunk okosan, megfontoltan.

A Polgári Szövetség 3 párt - az MDF, KDNP és a FIDESZ - összefogásából alakult volna meg. A Nemzeti Szövetséget Torgyán úr hozta létre és irányítja erősen diszkriminatív alapon, ami azt jelenti, hogy az egyes pártokból csak

Merre tart a KDNP?

azok a személyek csatlakozhatnak a szövetséghez, akik elismerik Torgyán úr mindenhatóságát és vezető szerepét. Itt vetődik fel a kérdés, hogy Torgyán úr összefogni, vagy megosztani kívánja-e az ellenzéket? A diszkriminatív szelekció erősen emlékeztet a pártállami politikára, és ez a magatartás, kimondottan a jelenlegi baloldal malmára hajtja a vizet.

A KDNP tagsága elhatárolja magát mindenféle szélsőségtől és demagóg politikától!

Mi tudjuk, hogy milyen helyzetben van az ország és azt is tudjuk, hogy ebből a helyzetből a kilábalás csak hosszú, előre látó és megfontolt politikával lehetséges, tehát felelőtlen ígéretések nem vezetnek sehová. (Emlékezzünk az elmúlt választásokra!) **Mi**

hiszük és valljuk, hogy ebből a gazdasági patt-helyzetből csakis keresztény, nemzeti összefogással létrejött kormány lesz képes kivezetni az országot. Elítélünk minden diszkriminatív jelzöt, amelyet egyes szélsőséges pártok akasztanak azoknak a politikusaiknak a nyakába, akik nem hajlandók velük hangoskodni.

Visszautasítjuk azokat a megalapozatlan, történelmietlen kijelentéseket melyek a Kereszténydemokrata Néppártot holmi leányvállalatuknak tekintik. Mi természetes szövetségesei csak azoknak a pártoknak vagyunk, akik minden hangoskodás nélkül vallják magukat kereszténynek és nemzetinek és ezt tetteikkel is bizonyítják. Mivel a KDNP demokratikus, alulról építkező párt, így kizárólag a tagság fogja eldönteni, hogy kivel kötünk szövetséget!

Mi nem vagyunk csellengő szavazók! A demagógia nem a mi politikánk! Ezt meghagyjuk azoknak, akiknek nincsen kidolgozott programjuk, csak ígéreteik.

VASZKÓ ANDRÁS

„Ha utolér az elűzhetetlen honvágy, fülemben mindig az endrődi harangok istendicsérfő szép szava kondul, melyre a vallomások úrangyala három versével felel szívem.

Egyel, az áldott emlékü halottaink nyugalmaért, egyel, hogy szent szülőföldünknek adósai sohase maradjunk, az utolsóval, a harmadikkal, az utánunk jövőkéért, akikben valósuljanak meg álmaink, s épüljön-szépüljön tovább az idők végezetéig Endrőd!”

Tímár Máté

Rózsahegyi Kálmán

Endrőd 1873. Okt. 6. - Budapest 1961. Augusztus 27.

I. rész

1871 őszén Endrőd község csapszékét a Pestről érkezett bérlő, Grósz Zsani néni igyekezett birtokba venni. Az őszi vendégmarasztaló sárban elakadt a fuvar, fele útján Mezőtúr és Endrőd között.

A falu leggazdagabb embere, Szép Uhrin József segítette az érkezőnek célba jutni. Szívesen tette, annál is inkább, mert a kocsin egy gyönyörű, 15 év körüli lány is volt, a „kis Zsani”.

A gazda ugyan nős volt. Szülei kívánságára vezette oltár elé Ragyás-Hunya Ilonát, kinek arcán a fekete himlő soha el nem múló rücsköket hagyott, s paralízisét bicegése örökre feledhetlenné tette. De előlegként 40 kh. ugari földet kapott hozományul. Így együtt maradtak, mert „amit Isten összeköt, azt ember soha szét ne oldja!”

Viszont a „rongyos” kocsmából varázslatos gyorsan „dalos” kocsmá lett. Uhrin Jóska oda járt, s abból divat lett, mert a „kis-asszony” jó „cégérnek” bizonyult. Sürgött, forgott, mosolygott, dalolt, kedves volt mindenkire, különösen Szép-Uhrin Jóska-hoz.

A kedvességének egy gyönyörű fiúcska lett a gyümölcse. Volt min rágódni a falunak. S még nem is szégyelli az apa, amit tett. Ilona asszony ebbe is beletörődött. Később Kálmánka sűrűn elszökött az apai házba. Hisz ott annyi érdekesség volt: kotlós sok csibével, verekedő kakasok, nagyhangú és rekedt kacsák, sárga és fehér tollú libák, pöffeszkedő pulykanép, játékos cicák, kedveskedő kutyák, turkáló malacok, bárányok, tehén bocistól,

lovak, amikre fel is ülhetett.

Hogy nagyobbacska lett, lépten-nyomon elszökött „Ilona mamához.”

A tanulást is Endrődön kezdte. Tanítója, kántor is, szenvedélyes vadász is volt. Olykor ráúnt az „okításra” s három-négy hajtóval, kik közt Kálmánka is ott volt, talpa alá vette a határt. Itt csírázott ki a fiúcskában a vadászszeszvedély.

Aztán egy vándorszínész csapat jelent meg a faluban. Mivel kevés volt a színész, műkedvelőket is szívesen fogadtak maguk közé. Zsani is közéjük vegyült, s beugró léte közönségsikert aratott.

„Rózenberg direktor” felesége hamarosan meghalt, s az özvegy hamarosan visszajött Zsaniért, s feleségként magával vitte. Ebből a házasságból egy fiú és egy lány született. Kálmán féléstvérei.

Az Endrődről való távozással Kálmán diáksága véget is ért. Ettől kezdve anyja tanította tudományokra, meg az életre.

„Faluról-falura jártunk, - szép időben, rossz időben, hol székeken, hol gyalog, fagyban, hóban, sárban, hordókra épített színpadon, kocsiszínbén, kocsma ivójában, nagy nélkülözések között, de rendíthetetlen hittel hintettük a magyar szót. A színeszetnek minden lépcsőjét megjártam: Játszottam, színlapot árultam, összeszedtem a kellékeket, széket, padot, lócát cipeltem, lámpát pucoltam, színpadot söpörtem, és sokat, nagyon sokat koplaltam, és nagyon keveset aludtam.” - írja visszaemlékezésében.

Sorsdöntő esemény volt a Visegrádon való szereplése. Csiky Gergely a Színi Akadémia igazgatója végignézte Tóth Ede Toloncában főszerepet alakító 16 éves fiút. „Utána Csiky azt mondta édesanyámnak: - Ténsasszony, kár volna ezért a gyerekért, ha elkallódna, írassa be őszre a Színi Akadémiára!” Úgy lett.

Főleg a népszínművek álltak közel a szívéhez. A klasszikusok előadása kemény feladat volt. Nem kevés szorgalom, erőfeszítés, akaraterő kellett, és sok másról való lemondás, mire országos hírnévre tett szert.

1893. március 31-én szerzett diplomát.

Az Akadémián ébredt az a nagy szerelem, mely Ligeti Juliskához fűzte. Szent igaz, hogy nagyon összeillő pár voltak. Ezt a színházi közönség is észrevette, és valósággal szurkolt, hogy összekerüljenek.

Több színigazgató is szerette volna szerződtetni a fiatal színészt. Még Pestről is akadtak. „Debrecent választottam, ellenállhatatlan vágyat éreztem, hogy ismét visszakerüljek vidékre.”

Aztán Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagyvárad. A sors Csathó Kálmán mellé sodorta, aki végigkísérte életét és művészetét. Ekkor már országos hírnév övezte. Csodálatos alakítások sora következett a népszínművekben.

Így kötődött barátsága Gárdonyival, Móriczsal, Herceg Ferenccel, Mikszáthtal, Dankó Pistával...

Aztán következett Pest, a MAGYAR SZÍNHÁZ, majd a minden színész álma, csúcsa, a NEMZETI. A kirobbanó új sikereket egy súlyos betegség csaknem végleg megszakította. A másik megpróbáltatás: Szigeti Juliskával történt szakítása. Kálmán házassági ajánlatát a lány szívesen fogadta, de volt kikötése a férjfelőlnek: „... van egy kérésem: hagyd ott a színpadot! Én nem akarom, hogy a feleségem színésznő legyen... mert nem bírnám ki, hogy magát - csak játékból is - megöleljék a színpadon... Megörülnek a féltékenységtől.” Juliska a színpadot választotta.

1903 októberében Rózsahegyi feleségül vette Hevesi Angélt, kit élete végéig „DRÁGI”-nak becézett. Négy gyermekük született: Laci, Marica, a pici korában elhunyt Anikó, és Zsuzsa.

MÁRTON GÁBOR

Következő számunkban folytatjuk.

* HÍREK, KÖZLEMÉNYEK * HÍREK, KÖZLEMÉNYEK * HÍREK *

A Kereszténydemokrata Néppárt Gyomaendrődi Szervezete december 17-én a Katolikus Általános Iskolában rendezte meg hagyományos karácsonyi ünnepségét, ahol az iskola tanulói mutattak be pásztorjátékot, amelyet a jelenlévők nagy tetszéssel fogadtak.

Majd az asztalokhoz ültek a meghívott vendégekkel együtt a párt tagjai. Vaszkó András köszöntő szavai után Iványi Mária mondta el költeményét, majd Gyuricza Bernadett gitárszólójával szórakoztatta az egybegyűlteket, akik karácsonyi énekekkel tették még emlékezetesebbé az estét.

Ugyancsak a sokéves hagyományoknak megfelelően a KDNP tagjai ajándékokkal keresték fel Gyomaendrődön az idősök otthonait. Ez évben több mint 100 szeretetsomagot osztottak szét az idősök között.

Ebben az évben is minden gyomaendrődi általános iskola karácsonyfát kapott ajándékba a KDNP helyi szervezetétől, hogy ezzel is enyhítsünk az iskolák anyagi gondjain, s hogy széppé tehesük az iskolai karácsonyi ünnepeket.

* * *

Gergely Ágnes és Polányi Éva estje a gyomai művelődési központban 1996. január 25-én

A rendkívül értékesnek ígérkező irodalmi esten Gergely Ágnes költő verseit és prózáit jeleníti meg Polányi Éva előadóművész. Mielőtt a mű elhangozna, az író elmondja majd nekünk azokat a legfontosabb információkat, amelyek a mű kiteljesedéséhez, a tartalmi és formai értékek teljes befogadásához szükségesek. Ettől válik a már általánossá vált vers konkréttá, egyszerivé, megismételhetetlenné. Aki emlékszik a hasonló menetű endrődi estre, az tudja, hogy olyan élményt kapott, amit csak a legritkább alkalmakkor él át az ember.

Tisztelettel várunk minden érdeklődőt.

* * *

Iparos és kereskedő családok jelentkezzenek!

A Honismereti Egyesület tisztelettel kéri a lakosságot, hogy azok az iparos és kereskedő családok,

akik több nemzedéken keresztül ugyanazzal a szakmával foglalkoztak, jelentkezzenek az endrődi könyvtárban. Az egyesület most Endrőd iparának és kereskedelmének történetén dolgozik, és nem szeretnénk, ha jelentős dinasztiák kimaradnának. Üzletekről, iparos műhelyekről, az Ipartestületről is várunk fényképéket.

* * *

Gratulálunk, Csaba!

„Gyuricza Csaba az agrártudományok terén elért kimagasló tudományos diákköri eredményei, valamint a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen kifejtett példamutató tanulmányi előmenetele alapján elnyerte az Országos Tudományos Diákköri Tanács PRO SCIENTIA aranyérmét...”

A fenti szövegű oklevelet, egy aranyozott kitűzőt és a tudományok géniuszát ábrázoló aranyérmét nyújtották át Gyuricza Csaba gyomaendrődi végzős egyetemistának a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében 1995. december 6-án.

A Pro Scientia díjra 2600 dolgozatot adtak be, és mindössze 45 fiatal kapta meg az egész országból a díjat, köztük Gyuricza Csaba.

Nyilvánvaló, hogy a magas kitüntetést igen komoly munkára és kiváló teljesítményekre alapozták. Csabánál az alábbiak fémjelzik ezt a folyamatot:

- nyelvismeret: német (felsőfok)
- középiskolai tanulmányi versenyek: országos IV. és II. hely.
- ösztöndíjak, tanulmányutak: Stuttgart, Bécs, Bern.
- konferenciák: Gödöllő 1994 (poszter), Budapest (előadás), Gödöllő 1995 (poszter), Mezőtúr (előadás).
- publikációk: eddig két munkája jelent meg nyomtatásban, téma: talajművelés.

Olvasóink nevében is további sikereket kívánunk, kedves Gyuricza Csaba! Azért is, hogy a Te személyes életpályád tartalmas legyen, és azért is, mert a Te - a ti sikereitektől, emberi tartásotoktól függ nagyrészt az egész ország jövője, sorsa. Drukkolunk Nektek Fiatalok!

SPORT

Az Endrődi Barátság SE második csapata, a SZIKRA, 11 mérkőzéssel november 5-én befejezte az őszi idényt. Eredményes szezont zártak. Hat alkalommal győztek, három mérkőzésük végződött döntetlenül, és csak két vereséget gyűjtöttek be. (Vidéken Bucsától 3:2-re, itthon Kétsopronytól 4:2-re kaptak ki.)

A tabellán harmadik helyen vannak. Ez jó egy újonc számára. A gólaránnyal sincs gond. 34-et lőttek és csak 12-t kaptak.

21 bajnoki pontot sikerült összeszedni. Tehát:

3. Gyomaendrőd (SZIKRA) 11
6 3 2 34:12 21

A csapattal kapcsolatban a vezetőség elvárása az, hogy előiskolája legyen a nagy csapatnak, hogy bármikor, ha szükség (sérülés, leltetés, cserelhetőség) adódik, teljes értékű játékosal pótolhassák a kiváltat.

Ezt az elvárást azonban a vezetők nem látják kialakulni. Többet várnak a SZIKRA kerettől felkészülésben, edzésben, hozzáállásban, teljesítményben.

A bajnoki évet mindenesetre végigjártassák. S akkor döntenek, hogy érdemes-e, és tudja-e vállalni az egyesület azt a jelentős anyagi terhet, amivel a versenyeztetés jár.

Továbbra is jó teljesítményeket eredményes szereplést kívánunk.

MÁRTON GÁBOR

Katolikus krónika

januári ünnepeink:

január 1. hétfő	Újév, Szűz Mária Isten Anyja, és a béke világnapja
január 7. vasárnap	Vízkereszt
január 18. csütörtök	Árpád-házi Szent Margit
január 25. csütörtök	Szent Pál apostol megtérése

Miserend az endrődi templomban:

január 1. hétfő, újév: reggel 8-kor, délelőtt 10-kor
vasárnapokon: reggel 8-kor, és este 5-kor
a Katolikus Iskola kápolnájában: minden hónap 2. és 4. vasárnapján, délelőtt fél 12-kor.

* * *

„Új esztendőben, új szívekkel”

Valljuk be őszintén, hogy nem kis aggodalommal és félelemmel lépünk át az új esztendő küszöbét. Félünk az új esztendőtől... ez a félelem elsősorban anyagi természetű. A vágató infláció, az átlagember élet-színvonalának zuhanása, miközben az ország új urai félelmetes módon gazdagodnak, a szociális támogatások megnyirbálása, vagy teljes megszüntetése, a világon szinte egyedülálló adósarc, a korrupció, az ország (vég?)kiarúsítása. Szakértelmet ígértek. Valóban, nagy szakértelemmel megy az egészségügy, az oktatás, a kultúra, és minden de minden felmorzsolása, elpusztítása.

Engedjessék meg, hogy én még sötétebb képet fessek. Ennél sokkal de sokkal nagyobb bajaink is vannak! A gazdasági bajokból van kilábalás! A gazdasági problémák megoldhatók! Emlékezzünk... a II. világháború után is milyen gyorsan talpra állt az ország, és Európa. Világválságok söpörtek végig a világon, többször is, de ezek mind megoldódtak. Nem is kellett hozzá hosszú idő.

Nálunk ennél nagyobb bajok vannak! Pusztulunk!

Haldoklik a Nemzet, fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, hitében egyaránt.

Közvetlen környezetemben is tapasztalom a rendkívül szomorú statisztikát... Évek óta jóval több a temetés, mint a keresztelés, esküvő. Ez nem azért van, mert manapság ismét „nem divat” kereszteltetni, hanem azért, mert sajnos, kevés a születés. Fogy a település lélekszáma. Amikor iskolába jártam, még azt tanultam, hogy Endrőd lélekszáma 10.000. Ma az endrődi városrész lakosainak száma 5.000 körül mozog, de ez is eléggé előregedve. Sok az elad(hat)atlan üres ház. Ez nemcsak nálunk van így. Sajnos, országos jelenség, hogy a vidéki falvak, kisvárosok pusztulásnak indultak. Nagyobb városok lakói ma még ezt nem érzékelik. Az országos statisztikát nézve ma már évente kb. 50.000 (!) fővel csökken az ország lakosságának a száma. Ez azt jelenti, hogy évente egy teljes vidéki város pusztul el!!

A pusztulás másik, félelmetes és szomorú oldala az, ami számokkal nem is mérhető. A minőségi, vagy ha úgy tetszik, erkölcsi hanyatlás, pusztulás. A pedagógusok a megmondható, hogy mennyi az ún. hátrányos helyzetű gyerek. (számuk évek óta növekszik) Alkoholista szülők, gyermekét egyedül nevelő szülő (vagy nagyszülő). Azokban a családokban van sokszor több gyermek, ahol talán az egy is sok. Növekszik azon gyerekek száma is, akik iskolás korba érve már többször is cseréltek apukát vagy anyukát... Már kicsi korban olyan rossz élményekkel „gazdagodnak” a gyerekek, melyek egy életen át elkísérik, és meghatározzák felnőtt korukat, jövőjüket. Egyre több a hatéves korban is még iskolaéretlen gyermek, vagy kiegészítő iskolára szoruló számaránya.

Szomorú az alkoholizmus, a drogfogyasztás, a bűnözés terjedése. Csak a legutóbbiakra gondolva: levágott fejű gyerek, kidobott és megfagyott csecsemő (pont egy karácsonyfának is alkalmas fa alatt!), gyilkosságok, betörések, lopások, rablások. Élettársi és gyakran változó kapcsolatok. Főbb útvonalaikat a bibliai Mária Magdolna mai kolléganői díszítik. Hol hamisított borral, paprikával, hol pedig szennyezett mákkal mérgezik egymást az emberek, felelőtlenül.

Míg az igazi kultúrára egyre kevesebbet költünk (ez nem pusztán pénz, hanem igény kérdése) is, addig a silány szórakoztatóipar ontja, és

zúdítja ránk a nem éppen jóra-szépére nevelő termékeit. Az öldöklő terminátorokon és nindzsákon felnövekvő ifjúság megfélemez Fekete Istvánról, Arany Jánosról, Munkácsiról, vagy Kodályról. A nemzettel haldoklik a magyar kultúra, a magyar gondolkodás, de még a magyar ipar is (gondoljunk csak az egész nap visító, süvöltő vagy nyafogó, kimondhatatlan nevű termékeket hirdető reklámokra).

Falvaink, városaink, útjaink kopottak, lepusztultak, piszkosak, rendetlenek. Ha még valaki arra vetemedne, hogy fát, virágot ültet, egyből a közvagyon pazarlásával vádolják őket, vagy egyszerűen kitörlik, kitaposás, ellopják az ültetett fákat. Ne legyen.

A nemzetpusztulás vízióját már Vörösmarty is megénekelte a múlt században:

„S a sírt, hol nemzet sülyyed el,
Népek veszik körül,
S az ember millióinak
Szemében gyászkonny ül.”

Sorolhatnám még bánatomat... Kossuth szavait idézem:

„Eltiport nemzet újjászületik, de öngyilkos nemzetre nincs fel-támadás.”

Vessünk véget már ennek az önpusztításnak! Vessünk véget már az egymás testi-lelki gyöttrésének!

„Új esztendőben, új szívekkel”

Az idén ünnepeink honfoglalásunk 1100. éves évfordulóját.

Legyen ez alkalom a nemzeti, lelki és keresztény újjászületésre, megújulásra és feltámadásra, Istenre, egymásra és önmagunkra való rátalálásra. 1100 éves történelmünk nagyon gazdag! Sok jeles és híres embert adott e nép a világnak, Európának. Nagy királyokat, politikusokat, írókat, költőket, zeneszerzőket, felfedezőket, feltalálókat, és szenteket termett e föld. Merítsünk erőt, példát, hitet a múltból a mán keresztül a holnaphoz.

Legyen erőnk, és találjunk időt, hogy rendbe tegyük magunkat és környezetünket! Legyen erőnk abbahagyni a káros és pusztító élvezeteket! Törődjünk többet egymással! Ássuk el már végre a csatabárdokat! Ne a nemzetpusztítók, hanem az építők, a jobbat-szebbet tenni-akarók mögé sorakozunk fel tevékenyen! Fedezzük fel ismét a magyar kultúrát! Élesszük fel a magyar hagyományokat! Tudjunk nemet mondani a silány filmekre, könyvekre és zenére!

Segítsük, és becsüljük meg a gyermekeket nevelő családokat! Tiszteljük azokat, akik másokért dolgoznak! Házastársak, családok! Tartsatok ki egymás mellett egy életen át, akkor is ha nehéz, akkor is, ha sokszor meg kell bocsátani egymásnak. Kevéske pénztekért ne alkoholt vegyetek! Szeressétek egymást, gyermekeiteket, szüleiteket!

„Új esztendőben, új szívekkel”

1100 éven át a keresztény hit tett bennünket európaivá, adott erőt küzdelmeinkben, életet, táplált, tette kultúránkat szebbé, értékesebbé, szabályozta az emberek közötti kapcsolatot, és utat nyitott Isten és az üdvösség felé.

Egyetlen diktatúra sem tűrte a kereszténységet. Tudták jól, hogy egy nemzetet akkor lehet leigázni, megtörni és elpusztítani, ha elveszük nyelvét, kultúráját és hitét. Sokszor megpróbálták már. Az elmúlt évtizedek is mutatják ennek a mai fonnyadó gyümölcsét.

Ma sokan ismét bibliát, imakönyvet, fészületet vesznek. Felnőtt korban tanulnak meg (talán a gyerek hittan- vagy imakönyvből) imádkozni. Ma még sokan talán kissé értetlenül, csak hátul mernek a templomban megállni... Nagy-nagy tisztelet érdemelnek ezek a kereső emberek, akik mernek, és tudnak az árral szemben is úszni, akik mernek arra vállalkozni, hogy másként is lehet élni és gondolkodni.

„Még jöni kell, még jöni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százszáz ajakán.”

Az 1995-ös esztendő végén, az új esztendő kezdetén megköszönöm mindazok munkáját, küzdelmét, hitét és szeretetét, akik - a bajok - ellenére is - mertek, tudtak és akartak cselekedni, akik a Nemzetért, az Egyházért, a Városért, az Emberekért tettek valamit.

„Új esztendőben, új szívekkel” készüljünk Isten segítségével idei szép ünnepeinkre, és az elkövetkezendő új évezredre.

Iványi László
plébános

Szerkesztőségünk minden kedves Olvasójának szerencsés, boldog Új Esztendőt kíván

Fejezetek a régmúlt időkből

Kedves Olvasóink!

Mielőtt új sorozatunkat az Önök szíves figyelmébe ajánljuk, bemutatjuk annak szerzőjét, Tímár Antal tanár urat, aki 1953-ban Endrődön született. Gyermekkorát Hunyán töltötte, szülei most is ott élnek. 1981-ben a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán szerzett történelem-orsz szakos általános iskolai tanári, majd 1986-ban a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen történelem szakos középiskolai tanári diplomát.

Jelenleg a tiszaföldvári Hajnóczy József Gimnázium és Humán Szak-középiskolában tanít történelmet, orosz és latin nyelvet.

1993-95 között részt vett az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara és a Magyar Történelmi Társulat szervezésében a történelem tanárok intenzív (posztgradu-ális) továbbképzésén. Endrőddel kapcsolatos kutatásait e továbbképzés záró dolgozataként összegezte. Dolgozatát az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen védte meg 1995. októberében.

A most induló sorozatunk anyagát eddigi kutatásai alapján állította össze, melyet tiszta szívvel ajánlunk Olvasóink figyelmébe.

Endrőd a középkori Békés vármegye északnyugati részén, a Hármaskörös bal partján épült. Alapításának pontos éve nem ismeretes. Az első hiteles adat, amelyben említik a nevét, egy 1416-ban a váradi káptalan által

kiadott oklevél. Nevét a középkori helynévadás szokásainak megfelelően valószínűleg egy Endre nevű birtokosról kapta, innen a XV. századi név: E N D R É D. Ugyancsak

Endréd néven említi az egri káptalan által 1425. május 3-án kiadott oklevél is. Az endrődi nemesek határukat védvén, perbe keveredtek a szomszédos Gyoma földesuraival, a Neczpályakkal és az iktári Bethlen családdal. Ezért parancsolta meg Zsigmond király -1387-1437 - az egykori káptalannak, hogy küldje ki megbízottját, akinek jelenlétében a királyi emberek járják meg a Neczpályokkal és iktári Bethlenekkel Gyoma nevű birtokát. Az oklevél pontosan leírja a pernek véget vető határjárást. A határjáráskor a ma is létező Keselyűshalomtól (Keselossalom) a Körösig (Kewros) hat határhalmot emeltek , majd a Körösön átkelve a folyó partján, továbbá a Hosszú-tó (Hossuwtho), más néven Szele (Zele) nevű halastó mellett „...az Endréd és Kereszturi nemesek földjeit elhatárolták.” (t.i. a gyomaiak földjétől) Az egri káptalan másik, 1425. május 15-én kelt oklevele tanúsítja a per lezárását. Ez az oklevél azért is érdekes, mert név szerint említi az endrődi nemes családokat: Harasztos

I. ENDRŐD TÖRTÉNETE A XV-XVII. SZÁZADBAN

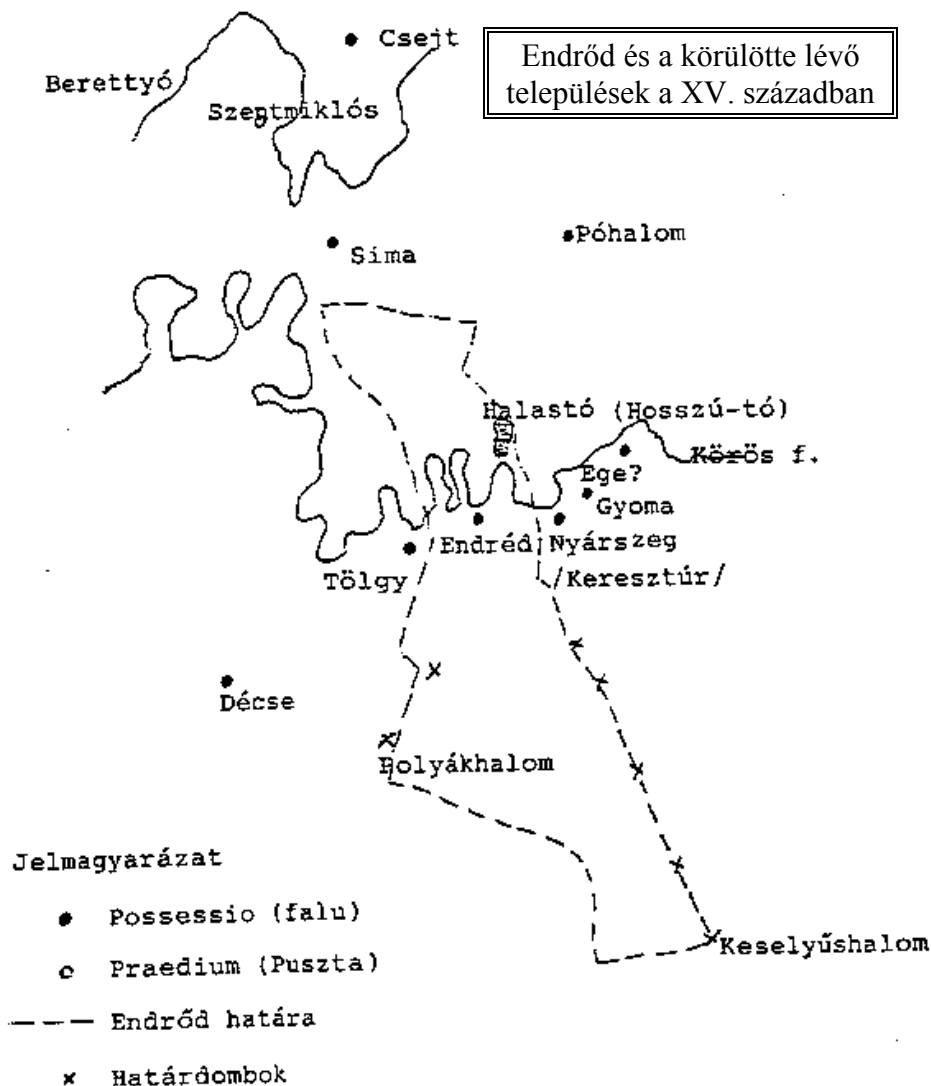
Bereckfy és Both családokat is. Nem véletlen tehát, hogy a források, mint jelentékeny nemes községet említik a középkori Endrődöt. Értékes bizonyíték a község „nemes” voltára egy 1625-ben keltezett oklevél, amelyben Pálffy György Bethlen Gábor erdélyi fejedelem udvara előtt nemességének igazolása végett - nemesi oklevél hiányában - endrődi származására hivatkozott, s a fejedelem udvara ezt el is fogadta, mert „...omnes incolae civitatis Endréd, qua tales, aedem gaudent praerogativa.” (Endrőd minden lakosai, mint ilyenek, nemesi előjogoknak örvendeznek.)

A XV. században a községnek jóval kisebb határa volt, mint a XVIII. századi újratelepülés után. A Körösnél nem érintkezett közvetlenül Gyoma határával, hanem köztük volt a már említett Keresztúr (más néven Nyárszeg) falucska. Északon Sima, nyugaton pedig Tölgy falvak határolták. Délnyugaton pedig a XV. századi Békés vármegye egyik legnépesebb települése, Décse volt szomszédja, míg délen valószínűleg Kondoros. (Ez utóbbi csak valószínűsíthető, mert nincs olyan XV. sz.-i forrás, amely leírná a közös határt Kondorossal.)

Átlépve a XVI. századba, továbbra is csak birtokviszonyokra utaló okleveleket találunk Endrődre vonatkozóan, illetve az endrődi nemesek „közéleti” szereplésére figyelhetünk fel a forrásokban. Az endrődi nemesek jelen vannak, mint királyi emberek, különböző birtokpereknél, találkozhatunk velük szolgabírákként, de alispánként is. Új nemesi családnevek tűnnek fel a XVI. századi forrásokban: Eszes, Bernóthy, Zalai, Dienes, Veres.

Bár sem a XV., sem a XVI. századi magyar történelemben nem találunk Endrőd nevével, mint országos vagy akár megyei jelentőségű esemény színhelyével, mindenképpen meg kell említenem az 1514-es parasztháború eseményei közül azokat, amelyek esetleg kapcsolódhattak Endrődhöz is. A Dózsa György által vezetett sereg Pestről vonultában megállt Nagytúron (Mezőtúr). Itt csatlakozott a sereghez Túrkevei Ambrus dévaványai pap. Nagytúrról tovább vonulván Egénél keltek át a Körösön, majd megérkeztek Békésre. Mivel minden Endrőd környéki jelentősebb településről szólnak a források, feltételezhető, hogy az endrődiek is valamilyen módon az események sodrásába kerültek.

TÍMÁR ANTAL

Az önkormányzati munkáról

A szokásoknak megfelelően a polgármesteri beszámolóval vette kezdetét a nov. 30-iki testületi ülés.

A Polgármester úr többek között elmondta, hogy a Népjóléti Minisztérium tervezi a fogorvosi ellátás módosítását, ingyenessé vagy nagy mértékben támogatottá téve a szuvas fogak rendbetételét.

Beszámolt a Tele Coop Kábel TV társaság lakossági fórumán tapasztalatról, miszerint csekély az érdeklődés, és a hálózatépítés nem halad.

A két új iskola közelében lévő kialakítandó parkban tervezett szoborról is folytatott tárgyalásokat.

A jó minőségű ivóvízről

A napirend talán legfontosabbikával kezdődött az érdemi munka. Ismeretes a lakosság előtt, hogy a képviselő-testület kiemelten kezeli a város ivóvíz problémáját. A november 29-iki egyeztető tárgyaláson városunk részéről Dr. Frankó Károly által vezetett delegáció találkozott a Megyeháza, az ÁNTSZ és a Környezetvédelmi Felügyelőség, valamint a Békés megyei Vízművek Rt képviselőivel.

I. Az érintettek mind egyetértettek azzal, hogy a városi ivóvíz minőségének javítását megyén belül meg kell oldani.

Ennek szellemében határozott a testület, hogy a város ivóvíz minőségének javítása érdekében 1997-re beruházási pályázatot nyújt be.

A víz- és csatornadíj felemeléséről

Szintén a vízzel foglalkozott a testület egy későbbi napirend tárgyalásánál, mikor a víz- és csatornadíj megállapítása volt a téma. Több képviselő nem értett egyet a díj emelésével. Szót kért Hosszú Szilárd úr, a Békésmegyei Vízmű Rt vezérigazgatója, aki elmondta, hogy személyesen kérte az ÁNTSZ vezérigazgatóját, hogy rendelje el a 0-3 éves korú gyermekek és terhes anyák zacskós ivóvízzel való ellátását. Elmondta, hogy Társaságuk 5 stratégiai beruházást tart fontosnak, melyek között szerepel Gyomaendrőd ivóvíz-beruházása is.

A víz- és csatornadíj emelésének rendeltetve a testület levette a napirendről, megbízva a Polgármestert, hogy kössön szerződést a Vízmű Rt-vel, miszerint a szolgáltatások díjának emeléséből származó bevétellel támogassa a beruházást.

Lesz-e részönkormányzat a gyomai városrészben?

Valószínű, hogy a polgármester tavasszal tett ajánlatába kapaszkodott a Szülőföld Baráti Kör 200 aláírással támogatott beadványa, melyben kérték a gyomai városrészen településrészi-önkormányzat létrehozását. A településrészi önkormányzatok létrehozásával kapcsolatban több vélemény is elhangzott.

Dávid István képviselő szerint ez a gondolat nem az igazságot, hanem a felfordulást képviseli.

Dr. Kovács Béla képviselő hangsúlyozta, hogy ez a testület egységes Gyomaendrődre esküdt fel.

Katona Lajos véleménye szerint többlet költséget és többlet munkát jelentene a működtetés.

Dr. Szendrei Éva képviselő szerint a részönkormányzat meghatározott hatáskörök megkaphatna. A testület hatásköre a részönkormányzat felállítását és az ezzel kapcsolatos beadványt - a képviselő véleménye szerint - nem helyes pusztán formai okok miatt elutasítani.

A képviselő-testület végül egy módosított határozati javaslatot fogadott el. Mivel a gyomai településen élők kérték, ezért a testület megvizsgálja az ott felállítandó részönkormányzat kialakításának lehetőségét.

Rózsahegyi Kálmán (születésének 110. évfordulójára)

Selyem utcai kocsmaháztól
hosszú az út Farkasrétig.
A dicsőség Jákob-létráját
becsülettel lépdested végig.

Mezítlábos endrődi gyerek
futkostál a falu porában.
Gyűjtöted a szó ízét, színét,
hogy elvesd az egész országban.

Hortobágyszéli Debrecenből
és Szamos-parti Kolozsvárról
siker tapsszárnynán repültél fel
a híres Nemzeti Színházhoz.

Szíved és lelked lett a színpad,
hol ríkatál, hol neveltél.
Nagyon nagyon sokan szeretnek,
s te egy egész népet szeretnél.

Tiborc panaszában elsírtad
endrődi szegények keservét.
Beszéded útján megismerte
az ország falunk ízes nyelvét.

Tanítottad a fiatalok
feltörekvő, új nemzedékét,
bennük tovább él a nagy Mester,
mert művészetét tovább vitték.

Pergő filmkockák jóvoltából
- mik a lényegét megőrizték -
nézzük, csodáljuk művészeted,
ma is élő vagy, nem csak emlék.

Halhatalanunk, köszönt Endrőd,
szülőfalud, mit úgy szerettél.
Tőlünk indultál és egy ország
kedves „Kálmán-bácsi”-ja lettél.

MÁRTON GÁBOR
1983.

A gyermekek jövőjét féltjük

December 15-én az országos mozgalomhoz csatlakozva pedagógus sztrájk volt a gyomaendrődi iskolákban is. Erről kérdeztük Varjú Józsefet a Pedagógus Szakszervezet Körzeti Bizottságának titkárát, a 3. Számú Általános Iskola igazgatóhelyettesét.

- Mi volt a sztrájk célja?

- A pedagógusok nem szívesen sztrájkolnak. Magyarországon még nem volt pedagógus sztrájk, ebből is látszik, hogy a helyzet igen aggasztó. A szakszervezet a nyár eleje óta folyamatosan jelezte a problémát a kormány felé, hogy az állami költségvetésben nagyobb súllyal kell szerepeltetni az egészségügyi mellett a szociális és oktatási kiadásokat is. A kormány azonban egyeztetés helyett kész helyzet elé állította a pedagógusokat. Ez volt a közvetlen előzménye a november 15-iki budapesti közalkalmazotti tüntetésnek, ahol kb. nyolcvanezren vonultunk.

A követelések négy pontba sorolhatók:

25%-os béremelés, mert 1992 óta 50%-os a közalkalmazotti szféra reálbércsökkenése. Egyaránt alacsony a technikai dolgozók 13,600 forintos és a pedagógusok 22-23 ezer forintos átlagbére.

A 92 előtti munkaviszony be nem számítása is hátrányosan érinti a dolgozókat.

A harmadik és negyedik követelésünk a gyer-

mekek jövőjéért való aggodásunkat fejezi ki. A csoportlétszámok növelése azt eredményezné, hogy a jelenleginél is zsúfoltabban, egészségtelen körülmények között kellene a gyermekeket elhelyezni, kevesebb idő jutna egy-egy tanulóra. Csorbát szenvedne a tehetséggondozás és a felzárkóztatás is.

A dologi és működési feltételek javítása rendkívül fontos lenne, mert két évvel ez előtti költségvetésből

gazdálkodunk, s azóta jócskán volt áremelkedés. Iskolánk eléggé elhasználódott, a számítógépek és az oktatást segítő technikai berendezések híján az iskola alapvető funkciójának nem tud majd megfelelni: hogy kibontakoztassa a gyermekekben rejlő képességeket. Pedig ezek a gyerekek, a majdani felnőttek, fogják igazán érezni a közös Európához való csatlakozás hatását. Nem akarjuk, hogy alulképzetten, munkanélküliként, vagy csak a legnehezebb munkát vállalva vehessenek részt ebben a folyamatban. A cél tehát közös, osztársadalmi. Ezért láttuk volna szívesen az önkormányzat képviselőit is a közalkalmazotti tüntetésen.

- Hogyan fogadták a szülők a sztrájkot?

- A tantestület tagjai önkéntesen csatlakoztak a sztrájkokhoz és a helyi Érdekegyeztető Tanács döntése alapján iskolánk írásban megkérdezett minden érintett családot, hogy milyen ellátást igényel. A szülők megértették a pedagógusok szándékát. Jó néven vették, hogy kiállunk a gyermekek ügyéért is. Biztató és támogató leveleket kaptunk és a tanulók közül senki sem kért felügyeletet erre a napra, ekkor nyugodtunk meg igazán. Ebédet is csak 14 gyerek igényelt.

- Kaptak-e munkabért a sztrájk idejére?

- Nem. Bár anyagilag hátrányosan érintett bennünket ez a demonstráció, de a cél érdekében ezt kellett tennünk. Ha nem sztrájkolunk, ezzel azt fejeztük volna ki, hogy minden rendben van. Mi azonban komolyan aggodunk a gyermekek és a közoktatási dolgozók jövőjéért.

- Köszönöm a beszélgetést.

Felhívás!

Felkérjük a Kedves Olvasót, hogy az Endrőről elszármazott ismerőseik címét juttassa el az endrődi könyvtárba, hogy az 1100 éves évforduló ünnepeire személy szerint meghívassuk volt szülőfaluja meglátogatására.

GELLAI JÓZSEF

Frodalmi oldal

Szilveszterj tanyán

Amikor Szilveszter éjszakáján, pontosan éjfélkor összecsendülnek a poharak, s új évet köszöntünk, szeretnénk levetkőzni gyarlóságainkat, elhagyni rossz szokásainkat, fogadkozunk, hogy új emberré válunk. Minek is tagadnánk,

ez eddig még csak keveseknek sikerült. Így volt ezzel az én nagyapám is. Kemencébe vágta a mihaszna csutorát, hogy láng eméssze meg, de ennek története van;

Úgy esett a dolog, hogy nagyanyám éppen rétestésztaival nyújtotta az öregesztendőt. Az volt a szokás akkoriban, hogy esti hálaadás után rétest nyújtottak, meghosszabbítani az óévet, mert volt amilyen volt, azt legalább már túléltek, de ki tudja, mit hoz az elkövetkezendő.

Nyúlt tehát a rétes, csak úgy röpködött a hártavékony tészta a vászonabrosz fölött. Nagyapám is ott téb-lábolt az asztal körül, s szokása szerint pipájával zsörtölődött. - Nem szelel a cudar, - dörmögte morcosan, s meg-megszutyogtatta a szortyogó pipaszárat. Magsárgult ujjabögyével biztatóan borzolgatta a vágott dohány pirkadó parazsát.

- Mit gyüszmél itt kend! Nem látja, hogy útban van? - Emelte meg egy kicsit a hangját az én, különben mindig szelíd szavú nagyanyám. Nagyapám a szokatlan hangoskodástól kicsit félrenyelhette a füstöt, mert akkorát köhintett, hogy kirepült szá-

jából a pipa. S hová is máshová! A dagadozó rétestészta kellős közepébe.

No lett ebből perpatvar! Nagyanyám dézsányi könnyet sirt szerteszakadozott remekműve láttán, s félévszázados keservét kiáltotta világgá, hogy élete megrontója kezdettől fogva a pipa volt.

- No, ha az volt, vesszen hát a cudar! - borult be a békesség kék ege a két öreg között, s nagyapám úgy vágta pipáját a kemence tűzébe, amit nagyanyám már rétesnek szított, hogy százfelé szökkentek a sziporkázó szikrák.

- Ha ez a bánatod, nem gyújtok rá többet! Az új esztendőben új emberré válok! - szólt a fogadalom.

Azért az összefoldozott rétes is kisült, mire megjöttek a háromkirályok. Kántáló köszöntésükért jól is lakhattak belőle, hogy jobban bírják meg-megcsillogtatni andráskeresztjükkel Betlehem csillagát a kicsi Jézus áldott emlékére. Újév köszöntésre aztán elült a vihar is, kivirult a jókedv. Mi, süldő lányok a kulcskari-kán át csurgattuk a forró ólmot, s reménykedve lestük a hideg vízben dermedő formákat, kivehetők-e belőlük jövődönk titkai. A nagyobbak ez alatt, édes szüleikkel a batyus bálban táncoltak át az őesztendőből a reményteljes újba.

Reggelre kelve, amikor hazaértek, szerettek volna álmokat álmodni az édes kedvesről. Csakhogy nálunk az volt a szokás, hogy új év reggelén frissnek illett lenni, hogy egész éven át azok is maradjunk. Senki nem alhatott megvirradat után. Bizony, kár is lett volna, mert akkor hogyan kacaghattunk volna elbújva, titokban azon, ahogy nagyapánk tüszögve terelgette a szállongó pernyét, előkotorászni a tűznek szánt pipát. Annak ugyan már csak a cserépfefeje volt meg, de szárnak, jobb híján, megtette egy hirtelen kiégett béli fűzfavesszőcske is.

Új emberré válni - másokkal együtt az új esztendőben - nagyapámnak sem sikerült. Talán még most is, az égi világban, az örökös otthonban is rá-ráfüstöl néha, s a jó Istennel együtt, tudom bizonyosan, nagyanyám se bánja.

IVÁNYI MÁRIA

Hozz ránk víg esztendőt végre

Újesztendő napján s ez új esztendőben
Vesztett reményünkre, hogy rátalálhatnék,
Elborult egünkön hogy új nap ragyogjon,
Megkeserült kedvvel mit is kívánhatnék?

Halovány hitünkben, zúzmarás imákban
Csak alig pislákol a szeretet vágya.
Szó- és képmocsáron virágozik a fertő,
Mérges gaznövények átkos melegágya.

Léleképítőnek szava alig hallik!
Megfordult világunk értékeket cserél.
Szándékká szelídült indulatok hamván
Szunnyad a bizalom, s már a remény sem él.

Kívánnék kiáltót, égig érő szóval!
Eltévedt báránynak ösvényt a Pásztorhoz!
Félrevert harangot, árral megküzdőket,
S élő hitet annak, ki sorsokat hordoz!

Kívánnék... de tudom, többet ér, ha kérek,
Könnyes könnyörgéssel felnézek az égre;
Irgalmas jó Urunk! Szánd meg a világot,
Balsorsunkban hozz ránk víg esztendőt végre!

Tüzeket kívánnék, szelíden lobogót,
Mely nem éget, csupán jólesőn melenget.
Izzó parazsánál sok megdermedt lélek
Fásult közönyéből lassan tán felenged.

Kívánnék csöndekot otthonok zajában!
Kezeket, amelyek összekulcsolódnak!
Fegyverropogástól elcsitult világot,
Nyugodalmat éjt a fáradt álmodóknak!

Gyermekeknek mesét, tündérek jóságát!
S példát mutatókat, kiket követhetnek!
Fogékony kis lelkük megnyílik a szépre,
Ha jó talajukba csak jó magot vetnek.

Kicsiknek, nagyoknak Isten szent kegyelmét,
Áhítatban fogant engesztelő békét.
S tanítókat, akik jó útra vezessék
Jövönk felnövekvő, áldott nemzedékét!

IVÁNYI MÁRIA

Átszervezés a gyomaendrődi közművelődési intézményekben

Tisztelt Olvasóink!

1995. október 16-án városunk képviselő-testülete a közművelődési intézmények között jelentős szerkezetátalakítást rendelt el. Erről kívánjuk Önöket tájékoztatni.

Eddigi felállás:

a./ Katona József Művelődési Központ (gyomai székhely). Egységei voltak: gyomai művelődési központ és a mozi, endrődi művelődési ház és tájház.

b./ Városi Könyvtár (gyomai székhely). Egységei voltak: a gyomai és az endrődi könyvtár.

Változás után:

a./ Katona József Városi Művelődési Központ gyomai székhellyel működik tovább. Egységei: a gyomai művelődési központ és a mozi.

b./ Városi Könyvtár, Közösségi ház és Tájház ezután endrődi székhellyel működik tovább. Egységei: a gyomai és endrődi könyvtár, a volt Déryné Művelődési Ház, (most már Közösségi Ház néven) és a tájház.

Meg kell majd szoknunk, hogy a volt Déryné Művelődési Ház új neve: Közösségi Ház. Szeretnénk, ha tényleg az is lenne: az emberek háza. Ha eljönne hozzánk mindenki, aki akar egy kicsit másokkal találkozni, beszélgetni, szórakozni, aki közösségre vágyik, fiatalok, idősek egyaránt. Ezt a törekvést kívánjuk a névváltozással hangsúlyozni.

Tehát a b./ pontban felsorolt intézmények székhelye Endrődön lesz. Blaha u. 21. sz. alatt könyvelünk majd a három endrődi és az egy gyomai intézménynek. Semmi hátránya nem lesz ebből a gyomai könyvtárnak, mint ahogy az endrődi könyvtárnak sem volt hátránya abból, hogy eddig Gyomán volt a székhely. A gyomai könyvtár érdekeit senki nem védi jobban, mint mi, könyvtárosok, akiknek a

munkája benne van az intézményben. Az olvasók jobb kiszolgálása érdekében a két könyvtár között egyébként már jó 10 éve nagyon szoros, napi munkakapcsolat van, másképp meg sem tudnánk élni ebben a pénzsűkös világban. Az emberek a könyvtárban nem könyvelést keresnek, hanem könyvet. Egy könyvtárnak presztízsveszteséget nem a könyvelés megszüntetése okoz, sokkal inkább, ha nem tudja olvasóinak adni a keresett dokumentumot, ha - mint az idén is - már szeptemberben le kell állnia a könyvvásárlással. Ha Gyomaendrőd diákjainak legtöbbje nem is látja majd a megjelenő új, korszerű ismereteket tartalmazó kézikönyveket, szakkönyveket, mert sem a szüleik, sem a könyvtár nem tudja azokat megvenni. Ez presztízsveszteség, vagy már annál is több: baj, aminek a következményeit csak évek múlva tudjuk lemérni, amikor már Európa messze jár előttünk, még a mostaninál is messzebb.

Azt tartja a mondás, hogy ha két, - vagy esetünkben - hat üres kamra között, bárhol kinyitjuk vagy befalazzuk az ajtót (átszervezés), attól még a kamra üres marad. Ezek az intézmények pedig üresek. Hogy mennyire, annak illusztrálására közölném a következőket: az 1992-es megyei ellenőrzés vizsgálta azt is, hogy a Békés megyei városi művelődési házak és könyvtárak mennyi pénzt kapnak az önkormányzattól. Sajnos dicsekvésre semmi okunk: a gyomaendrődi két (!) művelődési ház összesen annyit kapott, hogy ez hátulról a harmadik helyhez, a két (!) könyvtár pedig annyit, hogy ez hátulról a második helyhez elég csupán. Pedig a többi önkormányzat sem volt jobb helyzetben. Ha most ehhez hozzáesszük, hogy az ország megyéi közül Békés megye kb. hányadik lehet a kultúrára fordított összeget tekintve...

Szóval mégiscsak az lenne az igazi

megoldás, ha egy kis pénzt is kapnának az átszervezés mellé ezek az intézmények. **A volt Déryné Művelődési Ház berendezésére a település egyesítése óta komolyabb összeget nem költöttek.** Bútorok alig vannak, ami van is, régi, kopott, ízléstelen. A szétesőben lévő fából készült székekre való leüléskor garantáltan vagy egy harisnya megy tönkre, vagy ruha akad be. Az intézménynek hangtechnikai eszköze nincs, írógépe nincs. Az okokat és a felelősöket keresni ma már nincs értelme. **Egyetlen lehetőség kínálkozik arra, hogy ezt az intézményt a közösség számára megmentjük, megtartsuk és otthonná formáljuk: ha összefog az önkormányzat és a lakosság.** Nagyon várjuk az 1996. évi költségvetést. Ígéretünk van ugyanis arra, hogy a Közösségi Házat tisztességesen indítja el az önkormányzat: ezután lakosságáramnyos költségvetést kapunk és talán valamennyi pénzt arra is, hogy az igen elhanyagolt berendezés felújítását megkezdhessük. És azután rajtunk a sor, használókon: egy kis munka, adakozás, jó ötletek, hogy megtaláljuk a legolcsóbb megoldást, amellyel emberi körülményeket tudnánk kialakítani. Hogy tarthassunk nagyobb gyűléseket, hogy az iskola szülői munkaközössége vacsorát rendezhessen, ha akar, hogy a szakkörök, klubok, körök, a galambászok jól érezzék magukat, hogy a kocsmán kívül még valami nyitva legyen, ahová a fiatalok hétvégén elmehetnek.

Azt feltételezzük tehát hogy ahol nagyon kevés a pénz, ott talán még van emberi tartalék. Véleményem szerint ezért volt értelme az átszervezésnek.

Drukkoljon nekünk, Kedves Olvasó! S ha netán módjában áll, segítsen is.

*Hornok Lajosné
intézményvezető*

„Aki korán rákap a jóra, azon később nem fog a rossz.” (Kodály)

„Ne pirulj el, ha nem egészen helyesen teszel olyan valamit, amit nem tudsz jobban csinálni; de pirulj el akkor, ha rosszul teszel valamit, amit pedig jól is tudsz csinálni.” (Origenész)

HELYTÖRTÉNET

Régen volt, hogy is volt...

Részletek az endrődi Historia Domusból.

(Előzmény: Városunk: II. évf. 12. sz.)

1918: „...Az orgona ónsípjait leszedte a rekviráló ... a sípok a gyomai vasútállomásra lettek szállítva a budapesti fémközpont címére (hadi célokra) ...

Szalonna és zsír rekviráló bizottság kérlelhetetlen szigorral szedte össze a lakosságtól a zsírneműt ... Nagy nyomorúság és inség! ... A hadsereg szükségleteinek biztosítására a marhaállomány egy részét kezdték rekvirálni ...

Kibocsátott a 8. hadi kölcsön...

A község kulturális érdekeinek előmozdítására részvénytársaság alakult, mely ügykörébe a következő intézményeket foglalt: ... egy motoros gőzmalom, gőzfürdő, vízvezeték és villanyvilágítás. Szó van egyszermind egy keskeny nyomtávú vasútról, mely Gyomát Endrődön és Kondoroson át köti össze Csabával...

20000 koronát hadi kölcsön kötvényben befizettem (Zelinka János plébános) azon rendeltetéssel, hogy e tőke gyümölcsötessenek, és majdan az Endrőd-szőlőskerti templom felépítésére fordíttassék.

Augusztus 3: érkezett a községbe 97 gyermek Ausztriából nyaralásra.

Szeptember hóban kiütött egy ideig ismeretlen betegség: a spanyol nátha, mely bél és tüdőlobnak kifejlődve sűrűn szedi áldozatait...az összes oskolák bizonytalan időre bezárattak.

Október 31: Kitört a forradalom Pesten és az egész országban!

November 2-án, 3-án Endrődön több részeg katona - növekedve ordító asszonyokkal és csöcselékkel, több zsidó kereskedő boltját kirabolták, a holmit kihányták és széthordták anélkül, hogy valahol ellenállásra találtak volna ...

A községben nemzetőrséget és polgárőrséget akartak szervezni, de az érdeklődés ... csekély.

November 16: Budapesten kikiáltották a Köztársaságot...

November 24: Óriási néptömeg vonult a falun át veres zászlókkal tüntetve ... Karácsony táján 100 pár fatalpú cipőt osztottam szét az iskolás gyerekek között ...

Kora tavasszal megkezdődik a földosztás, ha ugyan megelégszenek Nagylapossal, mert mintegy 500 ember követel földet ...”

1919: „... Március 27: Endrődön is alakult proletárkormány ... katonai és munkástanács 12-12 taggal ...

A délvidékről és Aradról számos menekült érkezett a községbe, kik a Vida-féle szegényházban és magánosoknál találtak elhelyezést.

A vörös katonák sűrű csapatokban érkeztek és elfoglalták a községházát ...

Április 19: sűrű ágyúszó hallatszott Csaba felől ...

Április 28 délután 2 óra: egy oláh brigád katonaság vonult be a faluba tüzérséggel ... A községi előljáróság fehér zászlóval vonult feléjük és a házak tetején mindenütt kisebb-nagyobb fehér zászlót lengettek. Az oláh katonaság minden épületet és iskolát elfoglalt ... A harangozás betiltott!

Május 2: A folytonos esőzés annyira megdagasztotta a Köröst, hogy árvíz veszélytől lehetett tartani, ezért a lakosság rémületében a védgátakat töltötte és éjjel-nappal védte.

Május 12: ... megkezdődött a katonai impérium és diktatúra, de kezdetét vette a lelketlen rekvirálás is, hallatlan brutalitással foglalták le a lakosság ló és marhaállományát, a még meglévő búza és lisztkészleteket, jártak tanyáról-tanyára, szalmát rabolni, erőszakkal vették el a tojást, szalonnát, zsírt, sőt még a gazdasági eszközöket is, kocsit szerkezet, ekét, cséplőgépet, vedret ... minden ellenérték és kárpótlás nélkül ...

Június 18: ... A község ló- és marhaállományát a piacon szemle alá vették, és a javát - csaknem 60 %-át - rekvirálták.

Július 24. ... a veresek mind elmentek a faluból és a lakosság csak békét óhajt ... A faluból tömegesen futottak az emberek kiki a tanyájára vagy másfelé, az utcán egy ember sem volt látható, mintha kihalt volna az egész község ... Délután 2 óra, az oláhok a Körös mentén Nagylapos felé (húzódtak), egyszerre pokoli zaj lett, golyók, gépfegyverek sívítása, a lecsapott lövegek robbanása rettenetes órákat szerzett nekünk ... A csatában több veres elesett, akik ott valahol az árokban nyugszanak...

Július 27: ... vasárnap az oláh parancsnokság megengedte ismét a harangozást.

Nagy rablás, rekvirálás lett a faluban, most már fehérneműre, ruhára vetették magukat, raboltak borjat, malacokat. A kertekben, ahol csak egy kis gyümölcsöt találtak, ha éretlen volt is leszedték.

Augusztus 12: Endrődre érkezett a 92. sz. gyalog oláh ezred műszaki csapataival és rengeteg szekérral...Az oláhok minden nap fegyvergyakorlatra ordítva, vonultak ki és vasárnaponként a piacon isteni tiszteletet tartottak.

Szeptember 17: Újabb rablások, rekvirálások.

Október 25 reggel 7 óra: Végre el ... (mentek) az oláhok.

Adja a Jóisten, hogy annyi szenvedés után a következő év boldogabb legyen!

Hornokné Németh Eszter

„Az, akinek semmi sem tetszik, sokkal szerencsétlenebb, mint az, aki senkinek sem tetszik.” (La Rochefoucauld)

„A társadalmi lelkiismeret csak akkor válik hatóerővé, ha az egyéni lelkiismeret képezi alapját.” (Alexander Blok)

„A viszály fő fészke ott van, ahol gonosz szemmel nézünk embertársaink gyengéire.” (Erasmus)

VÁROSUNK, Gyomaendrőd - Megjelenik havonta. Kiadja: A KDNP Gyomaendrődi Szervezete
Felelős szerkesztő: Császár Ferenc, 5502 Gyomaendrőd, Damjanich u. 15. - Szerkesztők: Császárné Gyuricza Éva,
Gellai József, Hornokné Németh Eszter, Iványi Mária, Marsi Jánosné, Márton Gábor, Ungvölgyi János

Felelős Kiadó: Vaszkó András

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM: Nytsz.: B/PHF/1495/BÉ/1995.

Készült: Pelyva házinyomda, Gyomaendrőd, Fő út 81/1